

ความผิดต่อเจ้าพนักงานในการยุติธรรม (ต่อ) (มาตรา 184-193)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รณกรณ์ บุญมี

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มาตรา 184 และมาตรา 193

มาตรา 184 ผู้ใดเพื่อจะช่วยเหลือผู้อื่นมิให้ต้องรับโทษหรือให้รับโทษน้อยลง ทำให้เสียหาย ทำลาย ช้อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหายหรือไร้ประโยชน์ซึ่งพยานหลักฐานในการกระทำความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 193 ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวมาในมาตรา 184 มาตรา 189 หรือมาตรา 192 เป็นการกระทำเพื่อช่วยบิดา มารดา บุตร สามีหรือภริยาของผู้กระทำ ศาลจะไม่ลงโทษก็ได้

เพื่อช่วยผู้อื่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3964/2532 การกระทำที่จะเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 184 จะต้องเป็นการกระทำเพื่อจะช่วยเหลือผู้อื่นมิให้ต้องรับโทษหรือให้รับโทษน้อยลง

จำเลยดำรงตำแหน่งป่าไม้อำเภอได้ร่วมกับพวกเผาไม้ท่อน 12 ท่อน ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ยึดและรักษาไว้เพื่อเป็นพยานหลักฐานในการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ โดยไม้ดังกล่าวมีดวงตราประจำตัวของจำเลยตีประทับที่หน้าตัดของไม้ทุกท่อนและกำลังอยู่ในระหว่างตรวจสอบว่าเป็นไม้ซึ่งได้ถูกตัดมาโดยถูกต้องตามขั้นตอนและระเบียบกฎหมายหรือไม่ จึงเป็นกรณีที่จำเลยกระทำไปด้วยเจตนาเพื่อช่วยให้ตนเองพ้นจากความผิดที่ตนอาจได้รับ จึงไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 184.

เพื่อช่วยผู้อื่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 786/2522 จำเลยที่ 1 ที่ 2 ร่วมกันมีเฮโรอีนไว้ในความครอบครองเพื่อจำหน่าย เมื่อเจ้าพนักงานไปที่บ้านจำเลยทั้งสองเพื่อตรวจค้นจับกุม จำเลยที่ 1 รับห่อเฮโรอีนจากจำเลยที่ 2 แล้วโยนทิ้งในทันทีดังนี้ เห็นได้ว่าจำเลยที่ 1 กระทำไปเพื่อไม่ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจยึดหลักฐานเกี่ยวกับความผิดที่ตนได้ทำ เป็นการกระทำด้วยเจตนาเพื่อช่วยตนเองแม้จำเลยที่ 2 อาจจะได้รับประโยชน์จากการกระทำดังกล่าวด้วยจำเลยที่ 1 ก็ไม่มีความผิดฐานทำให้เสียหายทำลายพยานหลักฐานในการกระทำความผิดเพื่อจะช่วยเหลือผู้อื่นมิให้ต้องรับโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 184

การกระทำ + เจตนาพิเศษ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4195/2558 ข้อหาตาม ป.อ. มาตรา 184 โจทก์
ทั้งหกบรรยายฟ้องเพียงว่า จำเลยที่ 1 และที่ 2 ร่วมกันรื้อถอนบ้านและ
มิเตอร์ไฟฟ้าออกไป อันเป็นการร่วมกันทำลายวัตถุพยานหลักฐานใน
การตรวจพิสูจน์ จนทำให้การพิสูจน์หลักฐานไม่สามารถระบุถึงสาเหตุ
เพลิงไหม้ที่แน่ชัด **โดยมิได้บรรยายฟ้อง**ว่า จำเลยที่ 1 ที่ 2 ร่วมกัน
กระทำการดังกล่าวเพื่อจะช่วยเหลือผู้อื่นมิให้ต้องรับโทษหรือให้รับโทษ
น้อยลง จึงเป็นการบรรยายฟ้องที่ไม่ครบองค์ประกอบของความผิด คำ
ฟ้องโจทก์ในข้อหานี้จึงไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 158 (5)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 20377/2555

การที่จำเลยที่ 2 ที่ 3 และที่ 4 ร่วมกัน**เก็บกวาดเศษกระจก** และเศษชิ้นส่วนของรถจักรยานยนต์คันที่ผู้ตายขับเฉี่ยวชนกับรถไถนาที่จำเลยที่ 1 ขับ ซึ่งตกอยู่ในที่เกิดเหตุ และจำเลยที่ 2 **นำรถจักรยานยนต์คันที่ผู้ตายขับซึ่งล้มอยู่ในที่เกิดเหตุไปทิ้งลงในคลองชลประทาน** เป็นการ**กระทำด้วยเจตนาอันเดียวกัน** คือ เพื่อช่วยเหลือจำเลยที่ 1 มิให้ต้องรับโทษ และเป็นการกระทำใน**คราวเดียวกัน ต่อเนื่องกัน** การกระทำของจำเลยที่ 2 และที่ 3 **จึงเป็นกรรมเดียว** เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ลงโทษฐานร่วมกันเพื่อจะช่วยเหลือผู้อื่นมิให้ต้องรับโทษ ทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหายซึ่งพยานหลักฐานในการกระทำความผิดตาม ป.อ. มาตรา 184 ซึ่งเป็นกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดตาม ป.อ. มาตรา 90

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1202/2520

การที่จำเลยทั้งสามซึ่งเป็นเจ้าพนักงานมีอำนาจสืบสวนสอบสวนและจับกุมผู้กระทำความผิด ได้ทราบแล้วว่านายเซ่งเป็นคนยิงนายชาญตาย แต่ไม่ทำการจับกุมอันเป็นความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157,200 ทั้งยังร่วมกันขนย้ายศพนายชาญผู้ตายไปทิ้งเพื่อปิดบังการตายอันเป็นความผิดตาม มาตรา 199 นอกจากนี้ยัง**ร่วมกันโกยเลือดนายชาญไปทิ้งที่อื่นอันเป็นความผิดฐานทำลายพยานหลักฐานในการกระทำความผิดตามมาตรา 184** เช่นนี้ แม้การกระทำของจำเลยทั้งสามจะเป็นการ**กระทำหลายอย่าง แต่ก็ด้วยเจตนาอันเดียวกัน** คือเพื่อช่วยเหลือมิให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษและเป็นการกระทำต่อเนื่องกัน การกระทำของจำเลยทั้งสามจึงเป็นกรรมเดียวกัน แต่เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบทตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 90

ความผิดสำเร็จเมื่อซ่อน/เอาไปเสีย แม้ ภายหลังเจอความผิดก็สำเร็จไปแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 64/2486 สักขีพยานตามมาตรา 154(1) ไม่
จำต้องสูญหายไปทีเดียวเมื่อได้ความว่าจำเลยมีเจตนาที่จะเอามูลฝิ่น
ของกลางไปทิ้งนอกบ้าน ก็ย่อมได้ชื่อว่าเป็นการทำให้สักขีพยานสูญ
หายไปแล้ว

หลักฐานในการกระทำความผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5811/2550 การที่ ช. ขับรถจักรยานยนต์ไปและใช้อาวุธปืนยิง ส. ถึงแก่ความตายแล้วขับรถจักรยานยนต์คันดังกล่าวหลบหนีไปนั้น **นอกจากอาวุธปืน**ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่ ช. ใช้ในการกระทำความผิดโดยตรงและถือเป็นพยานหลักฐานสำคัญในคดีแล้ว **รถจักรยานยนต์ของกลางที่ ช. ใช้เป็นยานพาหนะขับไปยิง ส. และหลบหนีก็เป็นทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดโดยตรงเช่นกัน** และเป็นพยานหลักฐานสำคัญอีกส่วนหนึ่งซึ่งสามารถใช้พิสูจน์การกระทำความผิดของ ช. ได้หากมีพยานบุคคลมาพบเห็นการกระทำความผิดดังกล่าว และจดจำลักษณะของรถจักรยานยนต์ของกลางที่ ช. ขับได้ ซึ่งต่อมาเจ้าพนักงานตำรวจก็ได้ใช้เป็นพยานหลักฐานในการสืบสวนสอบสวนนำไปสู่การติดตามจับกุมตัว ช. มาลงโทษได้ ดังนั้น การที่จำเลยช่วยซ่อนเร้นรถจักรยานยนต์ของกลางไว้จึงเป็นความผิดตาม **ป.อ. มาตรา 184**

พยานหลักฐาน

1. พยานบุคคล
2. พยานเอกสาร
3. พยานวัตถุ

จับพยานไปข้าง = ซ่อนเร้นพยานหลักฐาน

มาตรา 185

มาตรา 185 ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหายหรือไร้ประโยชน์ ซึ่ง**ทรัพย์สินหรือเอกสารใด**ที่ได้**ส่งไว้ต่อศาล**หรือที่**ศาลให้รักษาไว้ในการพิจารณาคดี** ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในชั้นเจ้าพนักงานใช้มาตรา 142

“รักษาไว้ในการพิจารณาคดี”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1036/2533 คำว่า "ทรัพย์สินหรือเอกสารใด" ที่ได้ส่งไว้ต่อศาล หรือที่ศาลให้รักษาไว้ในการพิจารณาคดีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 185 นั้นหมายถึงสิ่งที่จะต้องส่งหรือรักษาไว้เพื่อวินิจฉัยประเด็นในการพิจารณาคดีเท่านั้น สมุดฝากเงินออมสินที่จำเลยได้นำไปมอบให้ศาลยึดไว้เป็นหลักทรัพย์ประกันตัวจำเลยอื่นในคดีอาญา มิใช่เป็นทรัพย์สินหรือเอกสารที่จะเป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลย จึงไม่เป็นทรัพย์สินหรือเอกสารที่ได้ส่งศาล หรือที่ศาลให้รักษาไว้ในการพิจารณาคดีตามบทกฎหมายดังกล่าว

มาตรา 186

มาตรา 186 ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหายหรือไร้ประโยชน์ ซึ่ง**ทรัพย์สินที่ได้มีคำพิพากษาให้ริบ** ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

Note คำพิพากษาให้ริบ ไม่ต้องเป็นคำพิพากษาถึงที่สุด

ในชั้นเจ้าพนักงานใช้มาตรา 142

มาตรา 187

มาตรา 187 ผู้ใดเพื่อจะมีให้การเป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหายหรือไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัด หรือที่ตนรู้ว่าจะถูกยึดหรืออายัด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ต้องมีคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1284/2519 โจทก์ฟ้องจำเลยกับพวกขอให้ศาลเพิกถอนการฉ้อฉลและให้โอนกรรมสิทธิ์ที่ดินกับสิ่งปลูกสร้างให้โจทก์**ในระหว่างการพิจารณา**จำเลยได้โอนขายที่ดินพร้อมด้วยสิ่งปลูกสร้างให้ผู้อื่นทำให้โจทก์เสียหายดังนั้นการกระทำของจำเลย**ไม่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 187** ซึ่งหมายความว่าถึงกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้วจึงจะเป็นความผิด

แต่อาจมีอำนาจกระทำได้ (โครงสร้าง 2)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1485/2513 ศาลออกคำสั่งให้จำเลยรื้อบ้านของจำเลยออกไปจากที่ดินของโจทก์ปรากฏว่าบ้านนี้ถูกเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในอีกคดีหนึ่งนำยึดไว้เพื่อขายทอดตลาดเอาเงินชำระหนี้ แม้กระนั้นจำเลยก็ต้องรื้อบ้านไปตามคำสั่ง การรื้อบ้านตามคำสั่งศาลเช่นนี้ ไม่เป็นความผิดทางอาญา

มาตรา 188

มาตรา 188 ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหายหรือไร้ประโยชน์ ซึ่ง**พินัยกรรมหรือเอกสารใด**ของผู้อื่น **ใน**
ประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

ดูเทียบเคียงมาตรา 142, 334, และ 358

เอาไป (ม.188) vs เอาไปเสีย (ม.334)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8450/2548 ความผิดฐานเอาไปเสียซึ่งเอกสารตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 188 **กฎหมายมุ่งคุ้มครองเอกสารที่เป็นพยานหลักฐานในทำนองเดียวกันกับพินัยกรรมเป็นสำคัญ มิได้มุ่งถึงกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในการเป็นเจ้าของกระดาษหรือวัตถุที่ทำให้ปรากฏความหมายเป็นเอกสารซึ่งเป็นบทบัญญัติว่าด้วยความผิดที่เกี่ยวกับทรัพย์ไว้เป็นการทั่วไปอยู่แล้ว คำว่า "เอาไปเสีย" ตามมาตรา 188 จึงมิได้มีความหมายเป็นอย่างเดียวกับคำว่า "เอาไปเสีย" ที่ใช้ในความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 334** แต่หมายถึงเอาไปจากที่เอกสารนั้นอยู่ในประการที่น่าจะเกิดจากความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชนที่อาจขาดเอกสารนั้นเป็นพยานหลักฐาน

ผู้ครอบครองให้ผู้อื่นเอาเอกสารไปใช้ ชั่วคราวก็ผิดมาตรา 188

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5089/2565 ในวันที่จำเลยมอบใบถอนเงินฝากและใบมอบฉันทะ และบัตรประจำตัวข้าราชการของผู้เสียหายให้นางสาวทันญาพรนั้น จำเลยมอบสมุดคู่ฝากบัญชีออมทรัพย์สหกรณ์ออมทรัพย์ ค. ของผู้เสียหายให้นางสาวทันญาพรด้วย เมื่อจำเลยนำเอกสารดังกล่าวไปมอบให้นางสาวทันญาพรเพื่อให้นำไปใช้เป็นหลักฐานประกอบการเบิกถอนเงินฝากของผู้เสียหายจากสหกรณ์ออมทรัพย์ ค. โดยที่ผู้เสียหายไม่ได้อนุญาต การกระทำของจำเลยย่อมเป็นการเอาไปเสียซึ่งสมุดคู่ฝากบัญชีออมทรัพย์สหกรณ์ออมทรัพย์ ค. ของผู้เสียหาย ในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย จำเลยจึงมีความผิดฐานเอาไปเสียซึ่งเอกสารของผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 188 ที่ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ภาค 4 พิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิดฐานดังกล่าวมานั้นชอบแล้ว ฎีกาของจำเลยข้อนี้ฟังไม่ขึ้น

เจ้าของร่วม ไม่ผิดมาตรา 188

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 842/2568 การจัดการมรดกยังไม่เสร็จสิ้น โจทก์ จำเลย และผู้รับพินัยกรรมอื่นยังคงเป็นเจ้าของรวมในที่ดินมรดกและ โฉนดที่ดิน ถือไม่ได้ว่าโฉนดที่ดินเป็นเอกสารของผู้อื่น แม้จำเลยไม่ยอม ส่งมอบโฉนดที่ดินให้โจทก์ซึ่งเป็นผู้จัดการมรดกจะทำให้การจัดการ มรดกเกิดข้อขัดข้องหรือได้รับความเสียหาย ย่อมเป็นเรื่องที่ต้องไปว่า กล่าวในทางแพ่งต่อไป การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา 188

เป็นทรัพย์สิน แต่ไม่เป็นเอกสาร ไม่ผิด มาตรา 188

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 30/2528 ส่วนที่จำเลยที่ 1 เอาแบบพิมพ์เช็คของ
โจทก์มากรอการส่งจ่ายเงินให้แก่จำเลยที่ 1 เองแบบพิมพ์เช็คที่ยัง
ไม่ได้กรอการนี้ยังมิได้ทำให้ปรากฏความหมายหรือเป็นหลักฐาน
แห่งความหมายอย่างใดเลย จึงไม่เป็นเอกสารตามมาตรา 1(7) แห่ง
ประมวลกฎหมายอาญา แม้จำเลยที่ 1 จะได้เอาแบบพิมพ์เช็คของ
โจทก์ไปใช้ดังที่โจทก์ฟ้อง ก็หาเป็นความผิดตามประมวลกฎหมาย
อาญา มาตรา 188 ไม่

เป็นทรัพย์สิน แต่ไม่เป็นเอกสาร ไม่ผิด มาตรา 188

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5674/2544 แบบพิมพ์เช็คที่ยังไม่ได้กรอกรายการเท่ากับยังมิได้ทำให้ปรากฏความหมายด้วยตัวอักษร ตัวเลข อันเป็นหลักฐานแห่งความหมายนั้น **จึงไม่เป็นเอกสารตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(7)** แม้จำเลยเอาแบบพิมพ์เช็คของผู้เสียหายไป ก็ไม่มีความผิดตามมาตรา 188

ฉีก แต่ไม่เสียหาย ไม่ผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1351/2506 เอกสารอยู่ในกระดาษฟูลสแก็ปแผ่นเดียวกัน 2 ซีก ซีกหนึ่งเป็นพินัยกรรม อีกซีกหนึ่งเป็นสัญญาผูกมัด (สัญญาเช่าอย่างหนึ่ง) จำเลยได้ฉีกกระดาษ 2 ซีกแผ่นนี้ให้ขาดออกจากกันเป็นซีกละแผ่น (ข้อความคงเดิม) และจำเลยฉีกก่อนจำเลยได้รับหมายเรียกจากศาลให้ส่งพินัยกรรมดังกล่าวเป็นพยาน เช่นนี้ จำเลยไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 142 เพราะขณะฉีกเอกสารรายนี้ยังไม่ใช้เอกสารที่ศาลสั่งให้จำเลยส่งเพื่อเป็นพยานหลักฐาน

อนึ่ง เมื่อจำเลย**ฉีกให้ขาดโดยไม่ได้ทำให้โจทก์หรือผู้ใดเสียหาย** และโจทก์สืบไม่ได้ว่าจำเลยเจตนาทำให้เอกสารไร้ประโยชน์ **จำเลยก็ไม่มีผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 188 ด้วย**

น่าจะเสียหายก็เพียงพอ ไม่ต้องมีความเสียหายจริง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1418/2506 การที่จำเลยขอสัญญากู้ที่ทำให้ผู้ให้กู้ไว้มาดูแลแล้วฉีก แต่ผู้ให้กู้และผู้อื่นช่วยกันแย่งไว้ทัน **จำเลยจึงไม่มีโอกาสทำลายสัญญากู้จนใช้ไม่ได้นั้น เรียกได้ว่าน่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้ให้กู้แล้ว ไม่จำเป็นต้องทำลายจนใช้ไม่ได้ผลหรือต้องเอาไปเสีย** และเมื่อการกระทำของจำเลยเป็นความผิดตามมาตรา 188 แล้ว แม้จำเลยจะชำระเงินกู้ตามสัญญาฉบับนั้นในภายหลัง ก็ไม่ทำให้จำเลยพ้นความผิดไปได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 70/2525

สัญญากู้ยืมเงินคู่ฉบับเป็นหลักฐานการกู้ยืมเงินระหว่างผู้เสียหายกับจำเลย จำเลย**เอาไปดูแล้วยอมคืน**ให้ผู้เสียหาย ทั้งกลับปฏิเสธอ้างว่าผู้เสียหายคืนให้จำเลยเพราะจำเลยชำระหนี้แล้ว ดังนี้ จำเลยมี**ความผิด**
ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 188

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1599/2540

สัญญากู้14ฉบับผู้เสียหายในฐานะผู้ให้กู้และจำเลยในฐานะผู้กู้ได้ลงลายมือชื่อไว้ในสัญญามีข้อความระบุว่าจำเลยได้กู้เงินผู้เสียหายไปจำนวน1,100,000 บาท มีพยานรับรองถูกต้องจึงเป็นสัญญาที่สมบูรณ์เป็นเอกสารที่สามารถนำมาใช้เป็นหลักฐานฟ้องร้องบังคับคดีให้ชำระเงินกู้จำนวนดังกล่าวได้ การที่จำเลยนำเอกสารสัญญากู้ดังกล่าวไปโดยมิได้นำมาคืนให้แก่ผู้เสียหายไม่ว่าจะนำไปทำลายหรือทำให้สูญหายหรือเอาไปด้วยประการใดๆเป็นการกระทำที่ทำให้ผู้เสียหายขาดหลักฐานในการฟ้องร้องบังคับคดีจึงเป็นการกระทำโดยประการที่น่าก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหายเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 188

ช่วยเหลือ-หลบหนี : มาตรการที่เกี่ยวข้อง

มาตรา 189 ผู้ใดช่วยผู้อื่นซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดหรือเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิด อันมิใช่ความผิดลหุโทษเพื่อไม่ให้ต้องโทษ โดยให้พำนักแก่ผู้นั้น โดยซ่อนเร้นหรือโดยช่วยผู้นั้นด้วยประการใดเพื่อไม่ให้ถูกจับกุม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 190 ผู้ใดหลบหนีไประหว่างที่ถูกคุมขังตามอำนาจของศาล ของพนักงานอัยการ ของพนักงานสอบสวน หรือของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าความผิดดังกล่าวมาในวรรคแรกได้กระทำโดยแหกที่คุมขัง โดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือโดยขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สามคนขึ้นไป ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าความผิดตามมาตรานี้ได้กระทำโดยมีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด ผู้กระทำต้องระวางโทษหนักกว่าโทษที่กฎหมายบัญญัติไว้ในสองวรรคก่อนถึงหนึ่ง

ช่วยเหลือ-หลบหนี : มาตรการที่เกี่ยวข้อง

มาตรา 191 ผู้ใดกระทำความผิดโดยประการใดให้ผู้ที่ถูกคุมขังตามอำนาจของศาล ของพนักงานอัยการ ของพนักงานสอบสวน หรือของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา หลุดพ้นจากการคุมขังไป ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้ที่หลุดพ้นจากการคุมขังไปนั้นเป็นบุคคลที่ต้องคำพิพากษาจากศาลหนึ่งศาลใดให้ลงโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไป หรือมีจำนวนตั้งแต่สามคนขึ้นไป ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท

ถ้าความผิดตามมาตรานี้ได้กระทำโดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือโดยขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย หรือโดยมีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษหนักกว่าโทษที่กฎหมายบัญญัติไว้ในสองวรรคก่อนถึงหนึ่ง

มาตรา 192 ผู้ใดให้พำนัก ซ่อนเร้นหรือช่วยด้วยประการใด ให้ผู้ที่หลบหนีจากการคุมขัง ตามอำนาจของศาล ของพนักงานสอบสวนหรือของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา เพื่อไม่ให้ถูกจับกุม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 193 ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวมาในมาตรา 184 มาตรา 189 หรือมาตรา 192 เป็นการกระทำเพื่อช่วยบิดา มารดา บุตร สามีหรือภริยาของผู้กระทำ ศาลจะไม่ลงโทษก็ได้

ช่วยเหลือ

ผู้กระทำ	ผู้เกี่ยวข้อง	การกระทำ	มูลเหตุชกแจงใจ	มาตรา
ผู้ใด	ผู้อื่น	ทำให้เสียหาย ฯลฯ ซึ่ง เป็นพยานหลักฐานใน การกระทำความผิด	- เพื่อไม่ให้ต้องโทษ - เพื่อให้รับโทษน้อยลง	184
- พนักงานอัยการ - ผู้ว่าคดี - พนักงานสอบสวน - เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ สืบสวนคดีอาญา - เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ จัดการให้เป็นไปตาม หมายอาญา	บุคคลหนึ่งบุคคลใด	กระทำการหรือไม่กระทำ การอย่างใด ๆ ใน ตำแหน่งอันเป็นการมิ ชอบ	- เพื่อช่วย - มิให้ต้องโทษ - ให้รับโทษน้อยลง	200 วรรค หนึ่ง
			- เพื่อแก่ง - ต้องรับโทษ - ให้รับรับโทษหนักขึ้น	200 วรรค สอง
ผู้ใด	- ผู้กระทำความผิด - ผู้ต้องหา	ช่วย ด้วยการ - ให้พำนัก - ซ่อนเร้น - ประการใด ๆ เพื่อ ไม่ให้ถูกจับกุม	เพื่อไม่ให้ต้องโทษ	189

หลบหนี

มาตรา 190 หลบหนีการคุมขัง

- เหตุเพิ่มโทษ
 - โดยแหกที่คุมขัง
 - โดยใช้กำลังประทุษร้าย
 - โดยขู่เชื้ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย
 - โดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สามคนขึ้นไป
 - โดยมีหรือใช้อาวุธปืน หรือวัตถุระเบิด (เป็นทั้งเหตุเพิ่มโทษของความผิดหลัก และเหตุเพิ่มโทษของเหตุเพิ่มโทษ)

ช่วยเหลือในการหลบหนี

ผู้กระทำ	ผู้เกี่ยวข้อง	การกระทำ	มูลเหตุชัก จูงใจ	มาตรา	เหตุเพิ่มโทษ
ผู้ใด	ผู้ที่ถูกคุมขัง	ทำให้หลุดพ้นจากที่คุมขัง	-	191	- โดยใช้กำลังประทุษร้าย - โดยขู่ว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย - โดยมีหรือใช้อาวุธปืน หรือ วัตถุระเบิด
เจ้าพนักงาน มีตำแหน่งหน้าที่ควบคุมดูแลผู้ที่ต้องคุมขัง				204 (เจตนา) 205 (ประมาท)	- ผู้ที่ถูกคุมขังต้องคำพิพากษาตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไป - มีผู้ที่ถูกคุมขังสามคนขึ้นไป
ผู้ใด	ผู้ที่หลบหนีจากการคุมขัง	ช่วย ด้วยการ - ให้พำนัก - ซ่อนเร้น - ประการใด ๆ	เพื่อไม่ให้ถูกจับกุม	192	-

เหตุยกเว้นโทษ/งดการลงโทษ

มาตรา 193 การกระทำเพื่อช่วยบิดา มารดา บุตร สามีหรือภริยาของผู้กระทำ ศาลจะไม่ลงโทษก็ได้ กรณี

- มาตรา 184 (ทำลายหลักฐานคดีผู้อื่น)
- มาตรา 189 (ช่วยผู้อื่นไม่ให้ต้องโทษ/ไม่ให้ถูกจับ)
- มาตรา 192 (ช่วยผู้ที่หลบหนีจากที่คุมขังไม่ให้ต้องโทษ/ไม่ให้ถูกจับ)

มาตรา 205 ถ้าผู้กระทำความผิด มาตรา 205 จัดให้ได้ตัวผู้ที่หลุดพ้นจากการคุมขังคืนมาภายในสามเดือน ให้งดการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดนั้น

สรุป

1. ก่อนเริ่มจับ: 189 ช่วยไม่ให้ต้องโทษด้วยการที่พำนักรัก หรือซ่อนเร้น
2. ระหว่างมีการจับ: 189 ทำประการใด ๆ ไม่ให้ถูกจับ
3. จับได้แล้ว
 - 190 หนีเอง
 - 191 คนธรรมดาช่วยให้หนี
 - 204 เจ้าพนักงานช่วยให้หนี
 - 205 เจ้าพนักงานประมาทให้หนี
 - 192 ช่วยคนที่หนีสำเร็จแล้ว

ตัวอย่าง

1. นายแดงฆ่าคนตายที่กรุงเทพมหานครและซ่อนศพไว้ ยังไม่มีการพบศพจึงหนีมากบดานกับนายดำที่จังหวัดสมุทรสงคราม นายดำทราบแต่ก็ให้พำนักร นายดำผิด ม.189
2. ตำรวจจะออกลาดตระเวนในตำบลคลองหนึ่ง นายดำรู้ข่าว รีบแจ้งให้นายแดงเจ้าของบ่อนเล็กบ่อน นายดำไม่ผิด ม.189 เพราะ 1 ยังไม่มีการเริ่มจับ และ 2 ไม่มีการให้ที่พำนักร หรือซ่อนเร้น แค่แจ้งข่าว
3. ตำรวจเห็นนายแดงเปิดบ่อนกำลังขับรถเข้าไปจับ นายดำแจ้งข่าว หรือตะโกนว่า “ตำรวจมา” นายดำผิด ม.189 เพราะกระทำการใด ๆ ไม่ให้นายแดงถูกจับ (2448/2521)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2449/2522

ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189 บัญญัติถึง การกระทำเพื่อช่วยเหลือมิได้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษโดยมิ ให้ถูกจับกุมเมื่อข้อเท็จจริงได้ความว่า จำเลยถือรถจักรยานให้ บ. ซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดนั่งซ้อนท้ายพาออกจากที่เกิดเหตุไปใน **ขณะที่ยังไม่มีผู้มีอำนาจจับกุมคนใดจะจับกุม บ.** และยังได้ ความอีกว่า จำเลยถือรถจักรยานพา บ. นั่งซ้อน**ท้ายไปบ้าน** จึง ส่อให้เห็นเจตนาว่า**ไม่ใช่เพื่อหลบหนีหรือเพื่อไม่ให้ถูกจับกุม** อีก ด้วย การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดตามบทมาตรา ดังกล่าว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 786/2522

จำเลยที่ 1 ที่ 2 ร่วมกันมีเฮโรอีนไว้ในความครอบครองเพื่อจำหน่าย เมื่อเจ้าพนักงานไปที่บ้านจำเลยทั้งสองเพื่อตรวจค้นจับกุม จำเลยที่ 1 รับห่อเฮโรอีนจากจำเลยที่ 2 แล้วโยนทิ้งในทันทีดังนี้ เห็นได้ว่าจำเลยที่ 1 กระทำไปเพื่อไม่ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจยึดหลักฐาน**เกี่ยวกับความผิดได้ ซึ่งเป็นที่ตนเป็นผู้กระทำ จึงเป็นการกระทำความผิดด้วยเจตนาเพื่อช่วยตนเอง**แม้จำเลยที่ 2 อาจจะได้รับประโยชน์จากการกระทำความผิดดังกล่าวด้วยจำเลยที่ 1 ก็**ไม่มี**ความผิดฐานทำให้เสียหายทำลายพยานหลักฐานในการกระทำความ**ผิดเพื่อจะช่วยเหลือผู้อื่น**มิให้ต้องรับโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 184

คำถาม (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1202/2520)

นายดำ ผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ดได้รับแจ้งว่านายเซ่งยิงนายชาญเสียชีวิต จึงเดินทางไปที่เกิดเหตุ พร้อมรองผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดร้อยเอ็ด และหัวหน้าสถานีตำรวจกิ่งอำเภอหนองพอก แต่นายดำและนายตำรวจทั้งสองไม่จับกุมนายเซ่ง กลับร่วมกันชนศพและโกยเลือดของนายชาญไปทิ้งเพื่อปิดบังการตาย

จึงวินิจฉัยว่านายดำมีความผิดฐานใดตามประมวลกฎหมาย

- มาตรา 157
- มาตรา 184
- มาตรา 189
- มาตรา 199
- มาตรา 200

ปล คดีนี้ ศาลฎีกา (ประภาศน์ อวยชัย//รัตน์ ศรีไกรวิน//ชลุตม์ สวัสดิ์ทัต) เห็นว่าจำเลยทั้งสามมี**คุณงามความดีและไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกมาก่อน** จึงพิพากษาแก้เป็นว่า ให้รอการลงโทษจำเลยทั้งสามไว้มีกำหนดคนละ 3 ปี

คดีที่น่าสนใจ

นายเกษม คงตุก สมาชิก อบต.บางรีน ถูกฆ่า 11 ตุลาคม 2545

ตำรวจจับนายวิโรจน์ สุวรรณี ส.อบต.ปากน้ำและนายวินัย ขุนแก้วผู้ต้องหาว่าเป็นผู้ยิงนายเกษม คงตุกได้

ผู้ต้องหาทั้งสองให้การขัดท่อนายกริธา ยกย่อง (ขณะนั้นเป็นนายกเทศมนตรีเมืองบางรีน ปัจจุบันศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 8 [พิพากษา](#)ว่ามีความผิดตามมาตรา 151 และ 157 จากการนำรถยนต์ราชการไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว และศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง[พิพากษา](#)ว่าจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบต่อผู้ร้องด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 มาตรา 119)

ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้องจำเลยทั้งสาม

จำเลยทั้งสามฟ้องพลตำรวจตรีณพงษ์ ทรายแก้ว และ พ.ต.อ.อนุชน ชามาตย์พนักงานสอบสวนว่าร่วมกระทำจับกุมเพื่อบังคับใช้ไฟฟ้าช็อต นายวิโรจน์ และ นายวินัย ให้ขัดท่อนายกริธา ว่าเป็นผู้จ้างวานให้ใช้ปืนยิง นายเกษม เสียชีวิต